

rijksuniversiteit
 groningen

Hanzehogeschool
 Groningen
 University of Applied Sciences

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

Bevolkingsontwikkeling en doorwerking

Angelique van Wingerden
 8 april 2015

provincie
 groningen

provincie Drenthe

provinsje fryslân
 provincie fryslân

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

Wat heb ik de afgelopen vier jaar over krimp geleerd?

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

Wat demografische krimp is

Demografische krimp is de daling van het aantal inwoners in een dorp, stad of regio.

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

Wat de oorzaken zijn

Geboortes ↓

Koffers ↑

Het nut van cijfers

- **Cijfers op macro niveau geven trends en ontwikkelingen weer**
- **Cijfers op micro niveau zijn nodig om te zien welke ontwikkelingen er echt in de wijken en kernen plaats vinden**

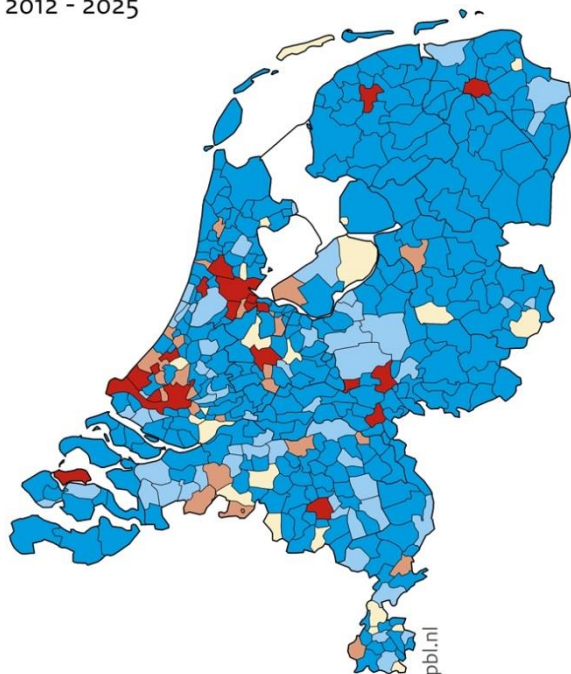

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

Macro niveau: trends

Ontwikkeling aantal inwoners 4 tot 12 jaar per gemeente

2012 - 2025

- Sterke krimp (-10% of meer)
- Krimp (-10 tot -2,5%)
- Redelijk stabiel (-2,5 tot 2,5%)
- Groei (2,5 tot 10%)
- Sterke groei (10% of meer)

Bron: PBL/CBS regionale bevolkings-
en huishoudensprognose 2013-2040

Trend: vergrijzing

Grijze druk

Aandeel 65-plussers ten opzichte
van 20- tot 65-jarigen (%)

- 23 of minder
- 23 - 26
- 26 - 29
- 29 - 33
- Meer dan 33

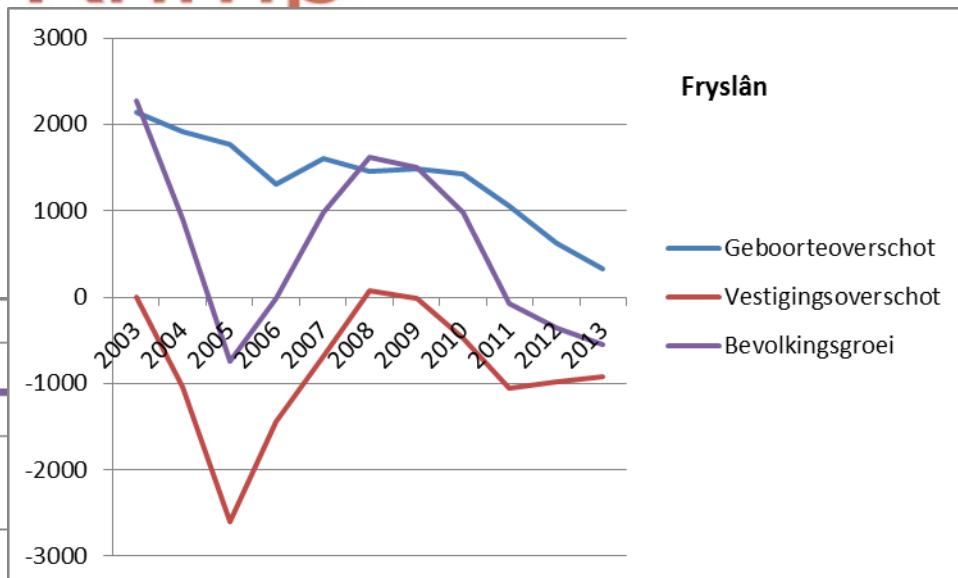
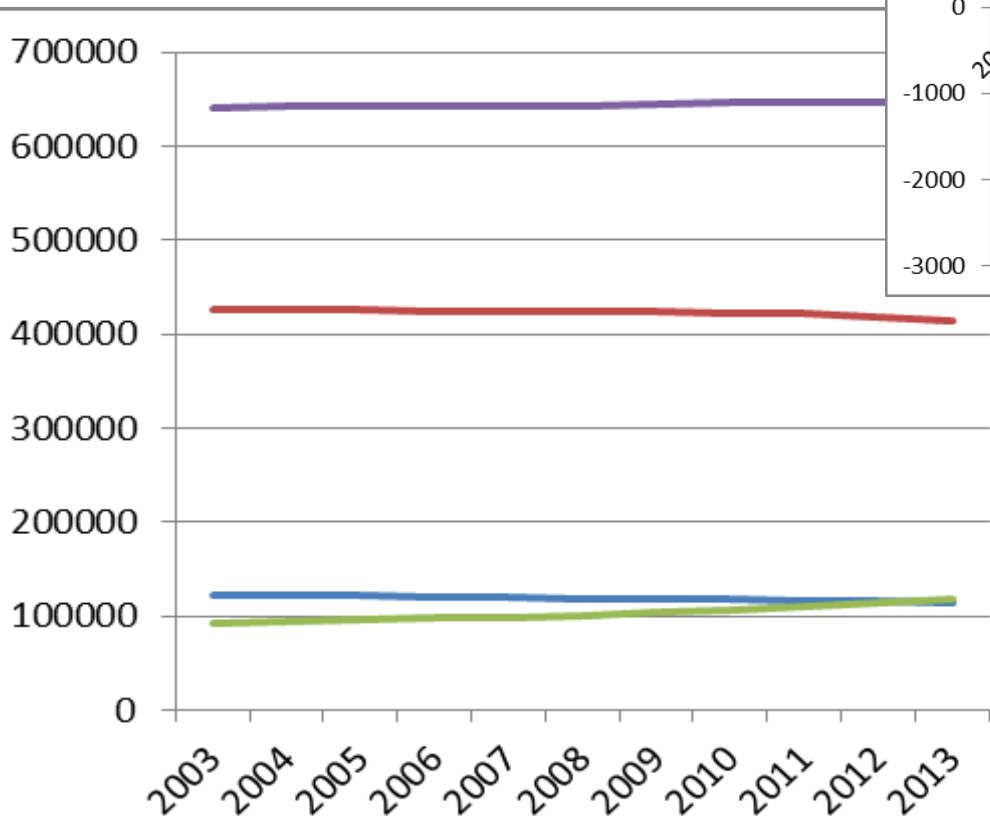
Bron: CBS en LISA (2010), bewerking PBL

Trend: ontgroening

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

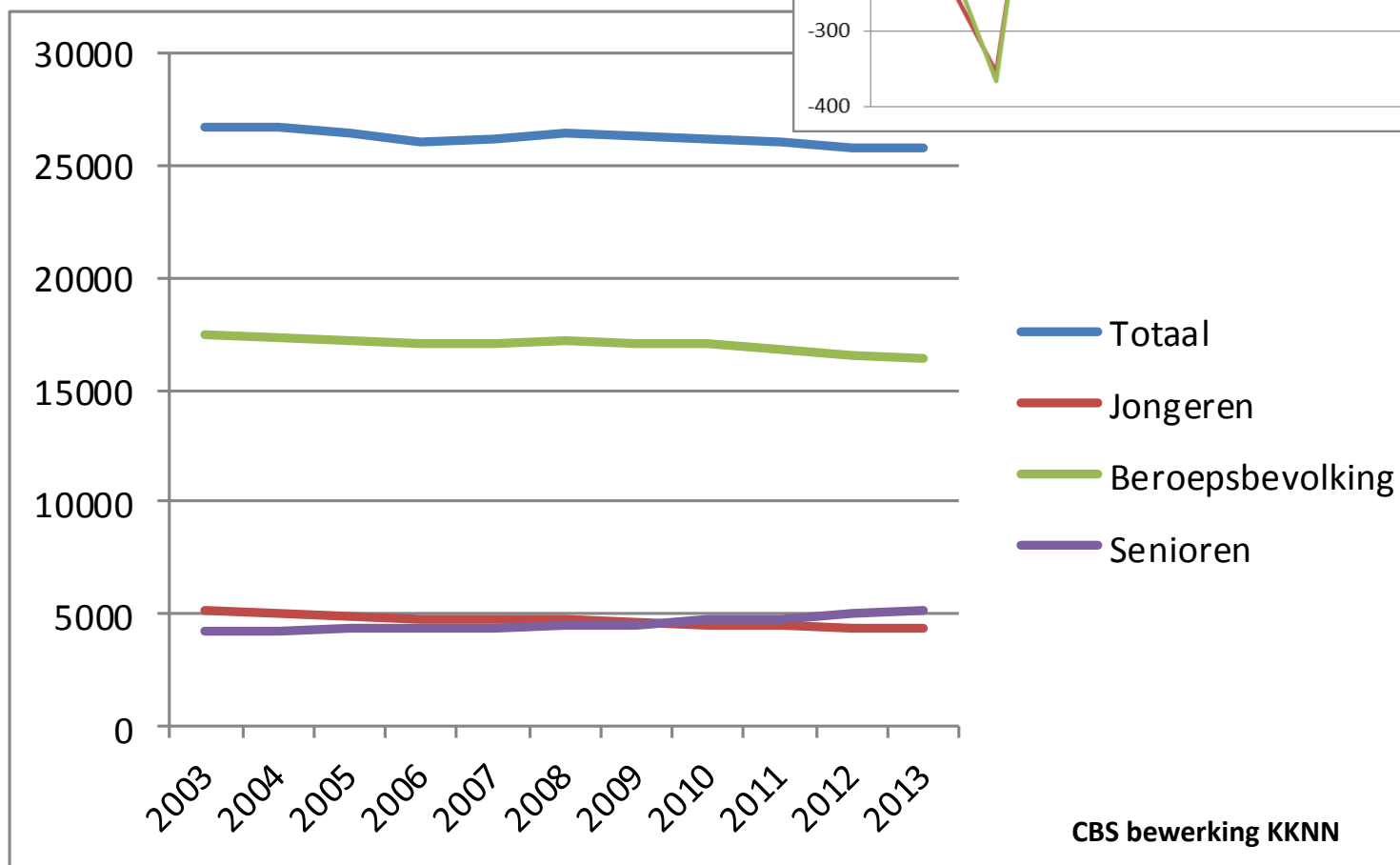
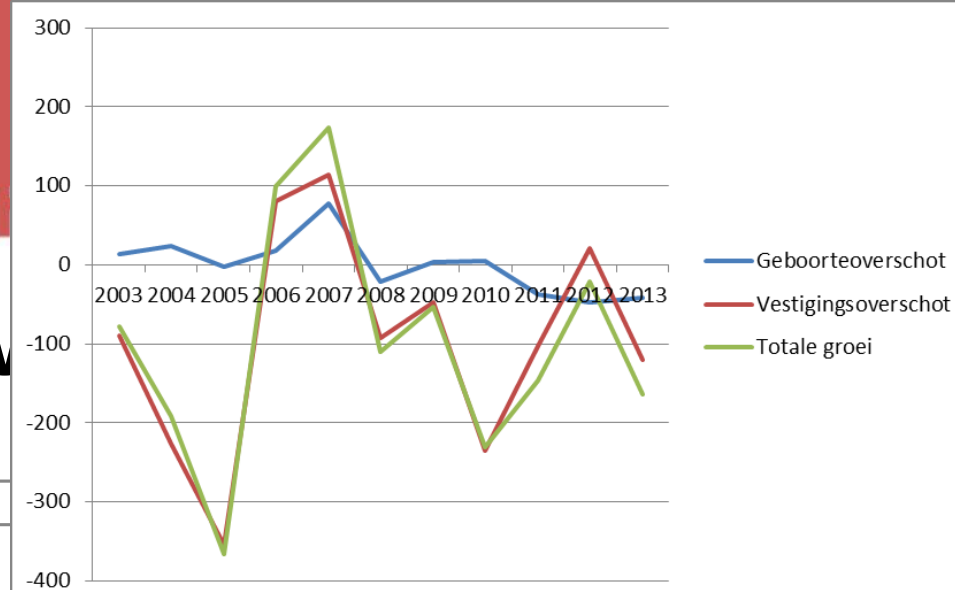
Ontwikkeling Fryslân

- Jongeren
- Beroepsbevolking
- Senioren
- Totaal

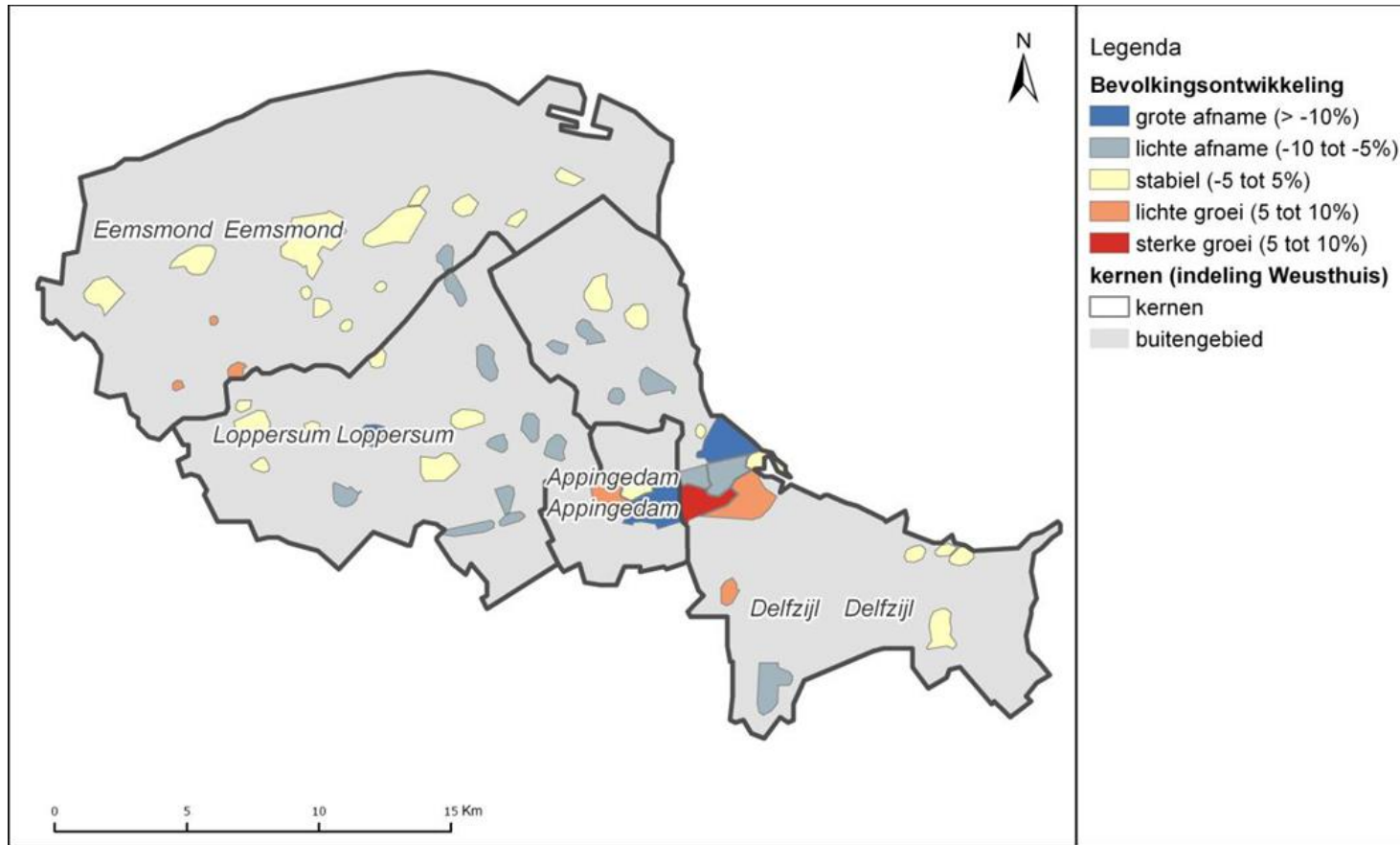
Ontwikkeling Ooststelling

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

Cijfers op micro niveau: wat gebeurt er echt?

Bevolkingsontwikkeling 1995 - 2010 kernen Eemsdelta

Project: Gebiedsinventarisatie Eemsdelta

Datum: 20-06-2011

bron: CBS

Centrum Ruimtelijke Informatiekunde Groningen

An aerial photograph of a Dutch town, likely Strijen, showing a winding canal through a residential area with red-tiled roofs. The town is surrounded by lush green fields and some larger buildings. The text 'Groeten uit Strijen zoover' is overlaid in white on the bottom left.

Groeten uit
Strijen zoover

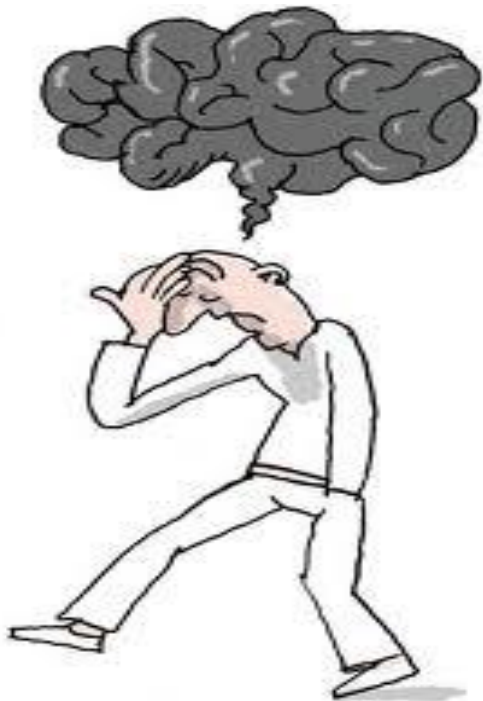

Kennisnetwerk Krimp Noord-Nederland

Krimp heeft een negatieve associatie

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

Ellen DeGeneres

@TheEllenShow

Follow

If only Bradley's arm was longer. Best photo ever. #oscars pic.twitter.com/C9U5NOtGap

Reply Retweeted Favorite

10:06 PM - 2 Mar 2014

Flag media

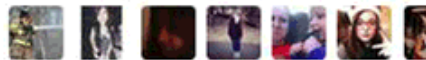

RETWEETS

1.001.000

FAVORITES

277.671

rijksuniversiteit
 groningen

Hanzehogeschool
 Groningen
 University of Applied Sciences

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

Een verklaring voor groei denken

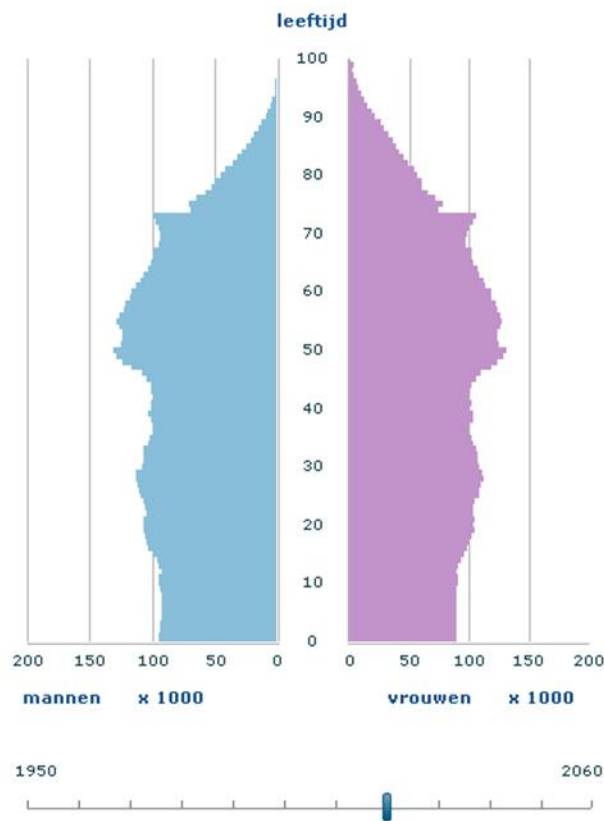

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

Bevolkingspiramide

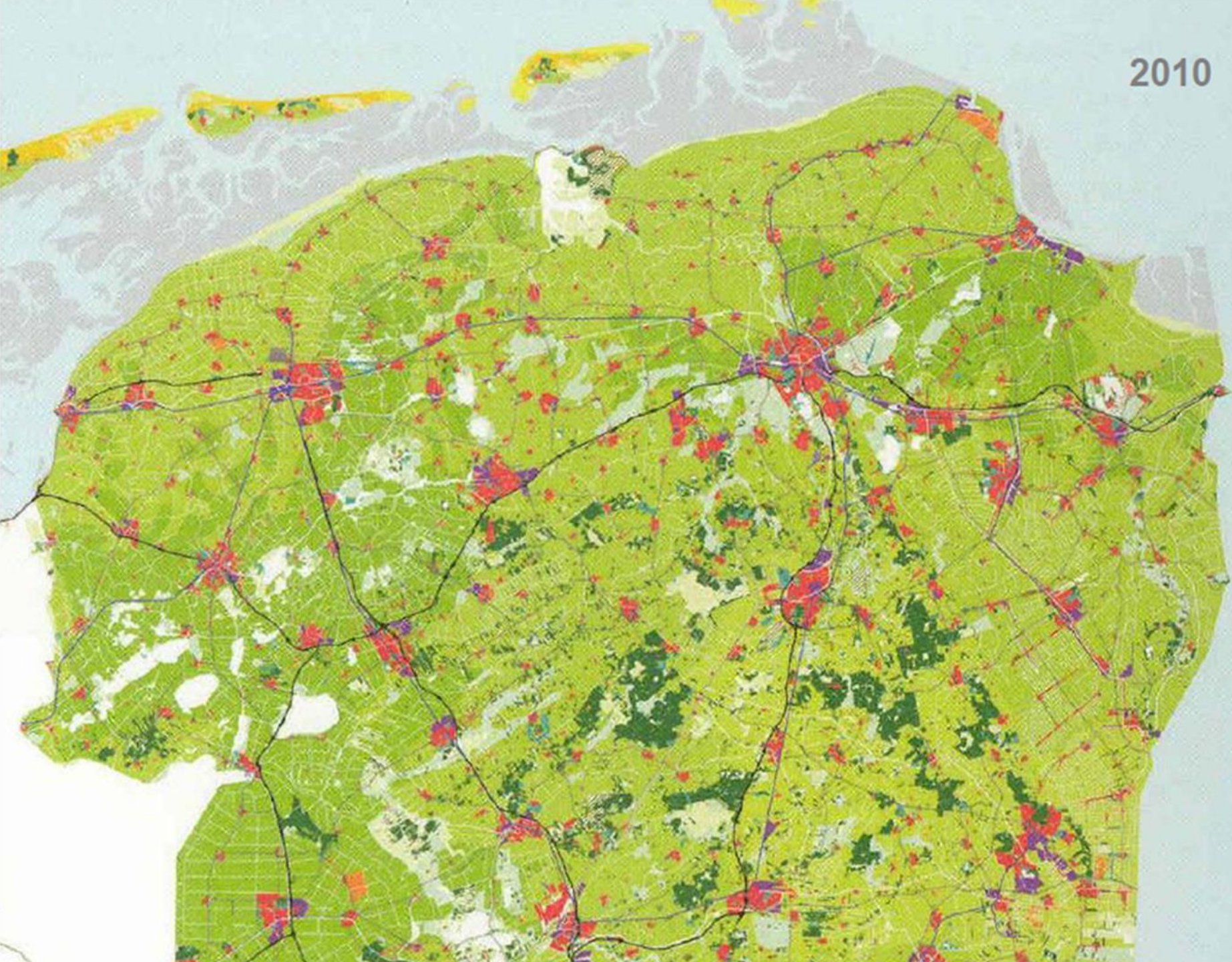
Leeftijdsopbouw Nederland 2020

Totaal (prognose):
17,2 milj.

Vrouwen versus
mannen overschot
tonen

2010

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

Gevolgen krimp

Minder scholen nodig

Minder gynaecologen nodig

Minder omzet winkels (ook door internet shopping), ander winkelbestand (minder speelgoed, meer verzorgingsartikelen?)

Minder sportverenigingen, minder F-jes, minder zwembaden

Minder arbeiders beschikbaar

Andere voorzieningen nodig i.v.m. meer ouderen?

Meer buurthulp? Meer huisartsen?

Woningen minder goed verkoopbaar, prijsdaling, waardeverlies, langdurige leegstand, verkrotting, daling OZB, minder huizen nodig

Van vijftien scholen naar zeven schoolgebouwen in Delfzijl

De gemeente Delfzijl gaat de ongeveer vijftien basisscholen in de gemeente onderbrengen in zeven grote gebouwen. Reden van het plan is de verwachte daling van leerlingen in de gemeente.

Bijna 50 lege klaslokalen

- Scholen in Noordenveld maken actieplan tegen krimp
- Nieuwe koers huisvesting moet eind 2013 gereed zijn
- Kunnen kleine scholen in toekomst in gemeente openblijven?

Door René Otterloo

Roden In de gemeente Noordenveld komen vanwege de bevolkingskrimp en vooral door het uitblijven van jonge aanwas, zo'n 40 tot 50 klaslokalen leeg te staan.

Dat blijkt uit de jongste, geactualiseerde cijfers voor het basis- en voortgezet onderwijs voor de komende vijftien jaar. Aan de hand van deze statistieken wordt volgend jaar een nieuw huisvestingsplan geschreven door de gemeente.

Centrale vraag zal zijn: kunnen de kleine scholen in de dorpen geopend blijven?

Sluiting van kleine scholen, ook al komen ze onder de opheffingsnorm, is volgens onderwijswethouder Oeds Keizer (PvdA) niet aan de orde. Het gemiddeld aantal leerlingen over alle scholen - voor Noordenveld is dit minimaal 78 - is nog altijd dusdanig hoog dat er geen scholen op slot hoeven.

Keizer zegt dat de schoolbesturen op hoofdlijn moeten kijken naar twee zaken: hoe houd ik bij dalende leerlingenaantallen het onderwijskundig niveau op peil en hoe financier ik de scholen? "Minder leerlingen betekent minder inkomsten, meer leegstand, maar wel gelijkblijvende huisvestingslasten en gelijkblijvende budgetten. En via de gemeente valt geen extra geld te verwachten."

De schoolbesturen krijgen de opdracht om per school de kansen en bedreigingen in kaart te brengen. Vervolgens wordt ook per school bekeken wat er moet gebeuren, waarbij voor het gemeentebestuur ook de leefbaarheid in de kleine kernen een centraal thema vormt.

Keizer: "Uit onze leefbaarheidba-

rometer blijkt dat 30 procent van de inwoners van kleine dorpen hecht aan de aanwezigheid van een school. Ik vind ook dat elk dorp een ontmoetingsplek moet blijven houden; bijvoorbeeld een dorps-huis of een schooltje. Dat bevordert de leefbaarheid."

Anno 2012 staan in Noordenveld vijf scholen met minder dan 60 leerlingen. Vier daarvan staan in kleine dorpen: Altena, Roderesch, Een en Veenhuizen. Over vijftien jaar is het aantal kleine scholen met minder dan 60 kinderen ruim verdubbeld, namelijk naar elf stuks. Vooral in de oude kern van Roden neemt het aantal leerlingen in de toekomst flink af.

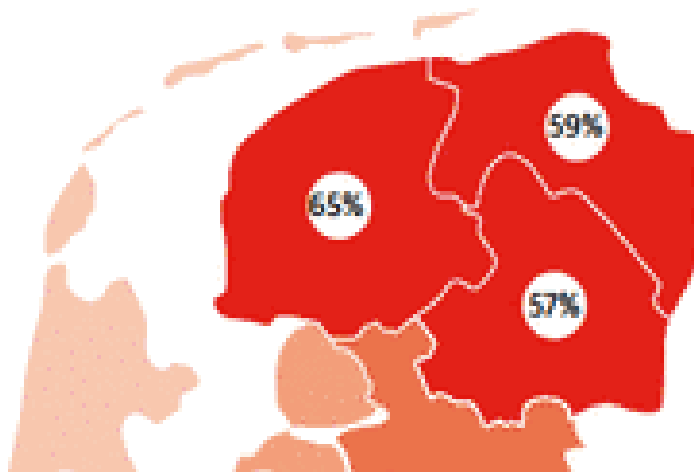
Keizer: "Wij willen ook van de schoolbesturen weten of zij een mogelijkheid tot hergebruik van de leegkomende klaslokalen zien ontstaan. Dat draagt financieel bij aan de exploitatie."

De wethouder noemt basisschool de Hekakker in Norg als voorbeeld. "Die verhuurt enkele lokalen aan het Nassau College in het dorp."

Prognose leerlingen basisonderwijs Noordenveld

Naam school	Plaats	2012	2020	2027
De Tandem	Roden	128	102	88
De Woldzoom	Roden	160	133	121
De Haven	Roden	65	53	46
Het Valkhof	Roden	321	279	269
De Hoeksteen	Roden	226	200	194
De Marke	Roden	250	227	200
De Rank	Roden	65	57	53
Het Palet	Roderwolde	49	34	30
De Poolster	Nieuw-Roden	325	272	268
De Flint	Nietap	76	57	52
De Eskampen	Peize	264	227	208
obs Altena	Peize	45	33	30
t Spectrum	Peize	217	179	164
obs Steenberg	Roderesch	36	27	24
de Hekakker	Norg	275	193	191
De Lindehof	Een	66	50	46
De Regenboog	Een	52	38	37
De Vlinderhof	Veenhuizen	90	65	58
De Veenster	Veenhuizen	47	34	31
De Elsakker	Westervelede	66	43	39

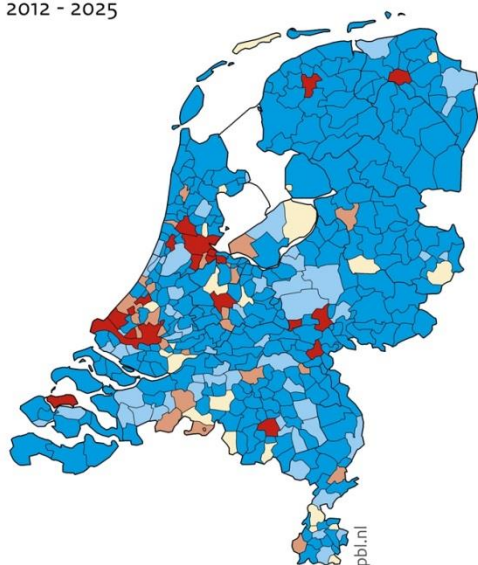
Percentage basisscholen dat klein is, per provincie

Provincie	Percentage kleine scholen	Aantal kleine scholen
Noord-Holland	18%	187
Zuid-Holland	18%	236
Utrecht	20%	101
Noord-Brabant	23%	218
Limburg	27%	117
Flevoland	28%	57
Gelderland	34%	346
Overijssel	36%	217
Drenthe	57%	176
Groningen	59%	201
Zeeland	60%	148
Friesland	65%	317
Totaal	33.3%	2.321

Ontwikkeling aantal inwoners 4 tot 12 jaar per gemeente

2012 - 2025

- Sterke krimp (-10% of meer)
- Krimp (-10 tot -2,5%)
- Redelijk stabiel (-2,5 tot 2,5%)
- Groei (2,5 tot 10%)
- Sterke groei (10% of meer)

Bron: PBL/CBS regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2013-2040

Sionsberg eind deze week failliet

zorg

DOKKUM – Met een schuldenlast van 40 miljoen euro wordt **ziekenhuis** de Sionsberg in Dokkum eind deze week failliet verklaard. Oorzaak? “Het marktaandeel is te gering, de bevolkingsdichtheid te dun, en steeds meer patiënten kiezen voor andere ziekenhuizen.”

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

Gevolgen

Wonen

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

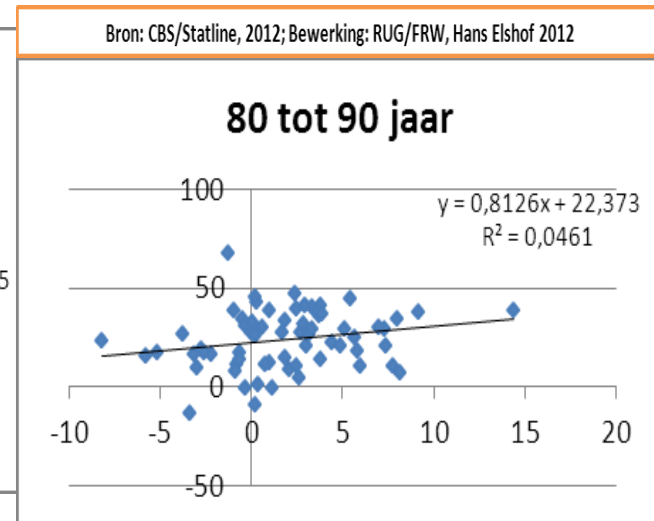
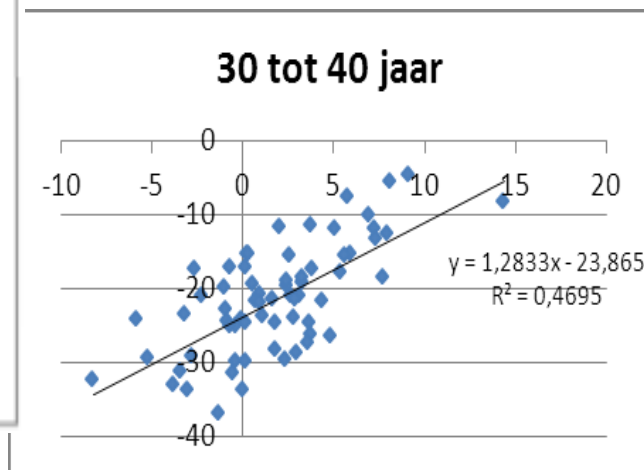
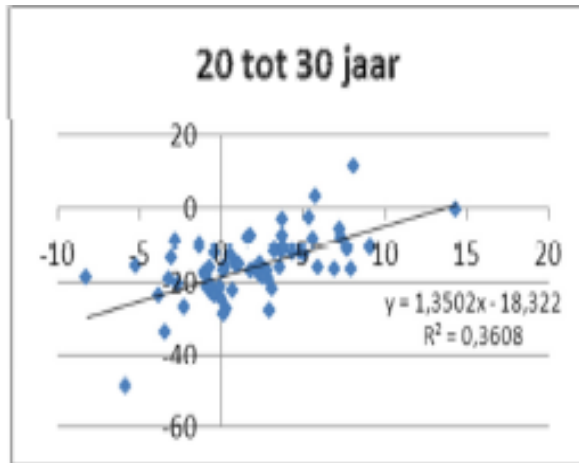
Nieuwe woonvisies vragen om betere kennis en analyse van de eigen woningmarkt

1. **Wat betekenen ontwikkelingen Noord-Nederland voor wonen in Ooststellingwerf**
2. **Wie zijn eigenlijk de nieuwkomers in Ooststellingwerf, waar komen ze vandaan? en wie zijn de blijvers? en waarom blijven ze?**
3. **Hoe ziet het eigen woningbezit onder onze ouderen er uit? Hoe kwetsbaar zijn deze ouderen (gevolgen zorgvraag), wanneer komen hun woningen op de markt?**

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

1. Bevolkingsontwikkeling Noord-Nederland 2000-2010 per gemeente. Totale Bevolking vs Leeftijdscategorie

X-as totale groei/krimp, Y-as groei/krimp leeftijdscategorie

In 2010 minder 20-40 jarigen dan in 2000 zelfs in groei gemeenten Assen, Leeuwarden en Groningen. Oftewel minder starters en 2 onder 1 kap kopers. Overall forse toename 80-90 jarigen. Wat gebeurt straks met hun huizen die op de markt komen?

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

2. Nieuwbouw en inwoners

- Leek (Oostindie)
 - 60% uit Leek
 - 20% uit Stad
- Groningen (Meerstad)
 - 80% uit Stad
 - 20% voornamelijk uit omliggende gemeenten
- Appingedam (Oling)
 - 50% uit Appingedam
 - 5% uit Stad
 - 45% voornamelijk overige Noord-Oost-Groningse gemeenten
- Oldambt (Blauwe Stad)
 - 33% kopers van buiten Noordelijke provincies
- Assen (Kloosterveen)
 - 67% uit Assen; 12% uit regio Groningen-Assen (voornamelijk uit Groningen, Noordenveld en Tynaarlo); 10% uit overige Drenthse gemeenten

Gros van verhuizers verhuist over korte afstand!

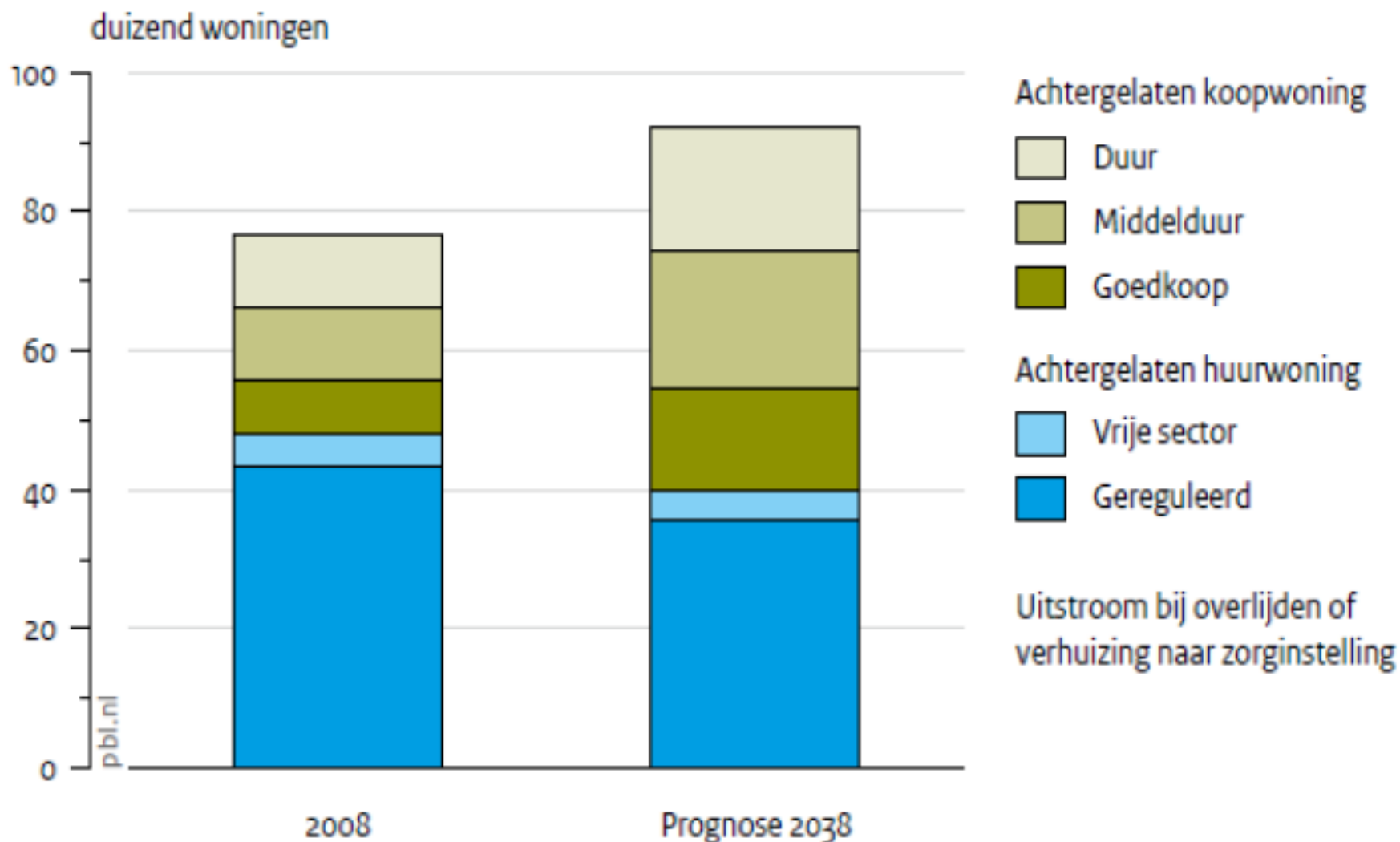
→ De wetten van Ravenstein (1876)

→ **Nieuwbouw trekt dus vooral kopers uit de omliggende omgeving**

- Het huishoudentype van nieuwe inwoners hangt af van de soort woning

Achtergelaten woningen 2008 / 2038 (PBL 2013 p 113)

Achtergelaten woningen door uitstroom van oudere huishoudens uit woningmarkt

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

Mijn bevindingen

Er bestaan hardnekkige krimp mythes

- Scholen-leefbaarheid

Krimp vraagt om herijken

- Anders kijken
- Antwoorden uit de groeicontext passen niet meer

Krimpt vraagt om samenwerken met anderen.

- Zorgvastgoed
- Alleen ga je sneller, samen kom je verder.

rijksuniversiteit
 groningen

Hanzehogeschool
 Groningen
 University of Applied Sciences

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

Kennisnetwerk Krimp Noord-Nederland

Contact

- vanwingerden@kennisnetwerkkrimp.nl
- 06-22290559
- www.kennisnetwerkkrimp.nl